

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІСНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І. ПИРОГОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та інкувальної роботи
д.медн., проф. Василь ПОГОРІЛИЙ

« 27 » 10 20 25 р

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни ВК 4.8
ПСИХІАТРІЯ
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)
мова навчання українська, англійська

2025 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к.мед.наук, проф. Серебреннікова О.А.

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри психіатрії, наркології загальної та медичної психології ФПО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та рекомендовано до затвердження на методичній ФПО

« 26 » серпня 2025 р., протокол № 1

РЕЦЕНЗЕНТИ:

В.о. директора навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я ВНМУ ім М.І. Пирогова, доцент, д.мед.н. Олександр БЄЛОВ

Професор кафедри медичної психології та психіатрії д.мед.н. Наталія ПШУК

Схвалено на методичній раді Факультету післядипломної освіти
« 25 » 10.2025 р., протокол № 2
Голова методичної ради ФПО
Доцент ЗВО Олександр ЯКИМЕНКО

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія» складена відповідно до Освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова на третьому (освітньо-науковому рівні)

шифр і назва галузі знань

22 Охорона здоров'я

код і найменування спеціальності

222 Медицина

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Набуття здатності до самостійної дослідницько-інноваційної діяльності у сфері медицини, генерації нових наукових ідей з дотриманням принципів академічної доброчесності, вирішення актуальних наукових завдань сучасної медицини, інтеграції нових наукових знань у теоретичну та практичну медицину базується на вільному володінні науково обґрунтованими поняттями та теоріями, концепціями закономірностей виникнення, профілактики, діагностики та лікування захворювань, зокрема психіатричних.

Аспірант має засвоїти клінічні навички в області психіатрії, методики комунікації з пацієнтами, методи доказової медицини та прийняття рішень. Програма містить питання організації психіатричної допомоги, соціальних і правових основ психіатрії, загальних патогенетичних основ психічних розладів, загальної психопатології, сучасних класифікацій психічних розладів, епідеміології, діагностики, терапії психічних розладів, з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах, реабілітації психічно хворих, питань психопрофілактики та ментального здоров'я.

Статус навчальної дисципліни: вибіркова спеціалізована дисципліна

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діагностика, профілактика та лікування психічних розладів, дослідження їхніх причин, проявів, перебіг та шляхи подолання, а також стани, що впливають на психічне здоров'я, поведінку та свідомість людини..

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна програма враховує попередню базову підготовку в інтернатурі за спеціальністю «Психіатрія». Відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія» здійснюється як вибіркового компонента навчання після засвоєння аспірантом дисциплін обов'язкового компонента загальнонаукових компетентностей (філософія, публікаційна активність, сучасна медицина), вибіркового компонента блоку загальнонаукових компетентностей (академічна доброчесність, медична етика та деонтологія, біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, мова сучасного наукового тексту). вибіркового компонента блоку поглибленого вивчення окремих дисциплін (клінічна фармакологія, фізіологія та патофізіологія, біохімія, генетика, психогігієна, тощо). Така послідовність дозволяє підійти до вивчення спеціалізованої дисципліни на базі поглиблених та розширених сучасних поглядів. Одночасно з вивченням дисципліни «Психіатрія» аспірант продовжує вдосконалення мовних компетентностей та вивчає дисципліни блоку універсальних навичок дослідника, а також психолого-педагогічні основи навчальної діяльності, орієнтовані на викладання саме цієї дисципліни. Таким чином після успішного завершення вивчення дисципліни аспірант отримує поглиблені знання зі своєї основної спеціальності для компетентного виконання наукової складової ОНП та виконання наступних освітніх компонентів та викладацької діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Психіатрія» є здобуття аспірантами теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем в галузі медицини, за спеціалізацією «психіатрія», достатніх для дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення для системи охорони здоров'я

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «психіатрія» є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час клінічного супроводу осіб з розладами психіки та поведінки.

Програмні компетентності та результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня філософії компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.
- ЗК 4. Здатність розробляти та управляти проектами
- ЗК 5. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)

- ФК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю
- ФК2. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези
- ФК3. Здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження

ФК4. Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

ФК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження

ФК6. Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення

ФК7. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

ФК8. Здатність представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів

ФК9. Здатність до організації та реалізації педагогічної діяльності

ФК10. Здатність до лідерства, керування колективом

ФК11. Дотримання етики та академічної доброчесності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації

ПРН 2. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій

ПРН 3. Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формувати питання та визначати шляхи їх рішення

ПРН 4. Формувати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження

ПРН 5. Розробляти дизайн та план наукового дослідження

ПРН 6. Виконувати оригінальне наукове дослідження

ПРН 7. Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників

ПРН 8. Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності

ПРН 9. Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження

ПРН 10. Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство

ПРН 11. Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій

ПРН 12. Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері

ПРН 13. Організовувати освітній процес

ПРН 14. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення

ПРН 15. Організовувати роботу колективу (здобувачів вищої освіти, колег, міждисциплінарної команди)

ПРН 16. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами

ПРН 17. Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Практичні заняття	Самостійна робота	Клінічна практика
Психіатрія	Змістові модулі 1-14	240	8	90	90	60

Навчальним планом не передбачені лекції та семінарські заняття.

Код			Назва курсу, розділу, теми
Змістовий модуль	розділ	години	
1			СОЦІАЛЬНО – ГІГІЄНИЧНІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛІКАРЯ ПСИХІАТРА. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ.
1	1	1	Соціально – гігієнічні аспекти збереження здоров'я лікаря психіатра.
1	1	2	Синдром емоційного вигорання у лікарів психіатрів. Причини, прояви, наслідки, профілактика. Профілактика синдрому вигорання у медичних працівників.
1	1	3	Питання етики і деонтології в професійній діяльності лікаря- психіатра
1	2		Основи організації психіатричної допомоги населенню.
1	2	1	Епідеміологія психічних захворювань та головні тенденції динаміки в Україні та світі. Поширеність психічних захворювань в зарубіжних країнах. Методи дослідження захворюваності та поширеності психічних розладів. Поширеність психічних захворювань в Україні. Основи організації психіатричної допомоги в Україні.
1	2	2	Сучасні основи організації стаціонарної психіатричної допомоги. Профілізація

			психіатричних стаціонарів. Режим психіатричних стаціонарів. Психіатричний стаціонар психоневрологічного диспансеру. Психіатричні відділення загально-соматичної лікарні. Правила госпіталізації, утримання та виписки хворих з психіатричних стаціонарів.
1	2	2	Особливості сучасного стану амбулаторної психіатричної допомоги. Швидка психіатрична допомога
1	2	4	Організація психіатричної допомоги дітям.
1	2	5	Правові засади надання психіатричної допомоги в Україні. Закон України “Про психіатричну допомогу”
1	2	6	Основи медико-соціальної, військової та судово-психіатричної експертизи психічно хворих
1	2	7	Питання реабілітації психічно хворих
1	2	8	Психіатричний огляд: юридичні, етичні та клінічні аспекти його проведення
2			ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ
2	1		Основні симптоми та синдроми психічних розладів
2	1	1	Розлади емоційної сфери. Афективні симптоми та синдроми. Депресивний синдром, його варіанти. Маніакальний синдром, його варіанти. Змішаний афективний синдром.
2	1	2	Розлади мислення. Непродуктивні розлади мислення. Настирливі ідеї. Обсесивний синдром. Понадцінні ідеї. Маячні синдроми, його види та варіанти (Паранойяльний синдром, параноїдний синдром, Парафренний синдром).
2	1	3	Синдроми розладу ефektorно-вольової діяльності. Кататонічні синдроми. Кататонічний ступор, варіанти кататонічного ступору. Варіанти кататонічного синдрому за ознакою стану свідомості. Гебефренні та інші синдроми
2	1	4	Синдроми розладу свідомості та самосвідомості. Основні ознаки синдромів затьмарення свідомості. Синдроми виключення свідомості. Оглушення, визначення, психопатологічна характеристика. Делірій. Аменція, визначення, психопатологічна характеристика. Онейроїдне затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Сутінкове затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Короточасні психічні розлади (виключні стани).

			Деперсоналізація та дереалізація
2	1	5	Порушення інтелекту. Синдроми вродженого та набутого недоумства. Психоорганічний синдром
2	1	6	Порушення пам'яті. Гіпомнезії. Амнезії та їх види. Парамнезії. Корсаковський синдром.
2	1	7	Астенічний синдром. Неврозоподібний та соматоформні синдроми.
2	1	8	Розлади особистості. Поняття акцентуацій, вроджених та набутих психопатизацій
3			МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ ТА ОСНОВИ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ.
3	1		Принципи діагностичних підходів в психіатрії
3	1	1	Сучасний стан проблеми класифікації психічних розладів. Міжнародні класифікації хвороб (МКХ-10, МКХ-11, DSM-V). Термінологія, розділи, вісі.
3	2		Основні методи дослідження осіб з психічними розладами
3	2	1	Експериментально-психологічне дослідження Основні методи експериментально-психологічного дослідження психічно хворих
3	2	2	Клініко-психопатологічне дослідження. Метод опитування. Метод спостереження, його використання при дослідженні психічного стану хворого. Метод структурованого інтерв'ю. Застосування діагностичних опитувальників та стандартизованих тестових методик.
3	2	3	Використання лабораторних методів в діагностиці та лікуванні осіб з психічними порушеннями. Лабораторні і морфологічні методи дослідження. Генетичні методи дослідження. Дослідження біологічних рідин (морфологічні, біохімічні та серологічні дослідження). Визначення вмісту психотропних препаратів у крові. Значення і оцінка результатів дослідження біологічних рідин для діагностики психічних захворювань
3	2	4	Рентгенологічні методи обстеження. Краніографія. Методи структурної нейровізуалізації (комп'ютерна томографія, ядерно-магнітний резонанс). методи функціональної нейровізуалізації (позитронно-емісійна томографія, функціональний ядерно-магнітний резонанс)
3	2	5	Електроенцефалографія, реоенцефалографія, ехоенцефалографія. Значення електроенцефалографічного і М-ехографічного

			досліджень у діагностиці психічних захворювань
3	2	6	Генетичні методи дослідження психічно хворих. Загальні закономірності успадкування психічних захворювань. Значення генетичних досліджень для діагностики психічних захворювань.
4			ОРГАНІЧНІ РОЗЛАДИ ПСИХІКИ, ВКЛЮЧНО ІЗ СИМПТОМАТИЧНИМИ
4	1		Загальні принципи діагностики органічних розладів психіки та симптоматичних психозів.
4	1	1	Психози та слабоумство органічного походження
4	1	2	Деменція, всі форми
4	1	3	Сучасний стан вчення про симптоматичні психічні розлади
4	1	4	Класифікація та клініка симптоматичних психічних розладів з позицій МКХ-10.
4	2		Атрофічні процеси головного мозку
4	2	1	Хвороба Альцгеймера, клініка, загальна характеристика перебігу хвороби Альцгеймера
4	2	2	Інші атрофічні деменції
4	2	3	Діагностика і диференційна діагностика атрофічних захворювань головного мозку
4	2	4	Лікування психічних розладів при атрофічних процесах головного мозку. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при атрофічних процесах головного мозку
4	3		Симптоматичні психози та органічні зміни головного мозку при соматичній патології
4	3	1	Судинна деменція
4	3	2	Психічні розлади при ендокринних захворюваннях
4	3	3	Психічні розлади при черепно-мозкових травмах
4	3	4	Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку
4	3	5	Психічні розлади при пухлинах головного мозку
4	3	6	Психічні розлади при енцефалітах
4	3	7	Психічні розлади після перенесеного COVID-19
4	3	8	Функціональні психози інволюційного періоду
4	3	9	Психічні розлади внаслідок епілепсії. Сучасний стан проблем епілепсії. Етіологія та патогенез епілепсії. Клінічні прояви епілепсії: епілептичні пароксизми, епілептичні психози, епілептичні зміни особистості та епілептичне недоумство. Перебіг епілепсії. Основні клінічні прояви епілепсії. Епілептичні психози. Особливості епілепсії залежно від віку. Лікування епілепсії. Експертиза хворих на епілепсію: трудова,

			військова, судово-психіатрична.
4	3	10	Непсихотичні психічні розлади органічного походження
4	3	11	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку
4	3	12	Класифікація Психічних розладів при судинних захворюваннях головного мозку з позицій МКХ-10. Клініка психічних порушень при церебральному атеросклерозі, гіпертонічній хворобі, гіпотонічних станах, церебральному тромбангоїті
4	4		Лікування та експертиза симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому
4	4	1	Основні принципи лікування гострих, протрагованих симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому
4	4	2	Лікування та експертиза симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому
5			ШИЗОФРЕНІЯ ТА ХВОРОБИ ШИЗОФРЕНІЧНОГО СПЕКТРУ
5	1		Етіологія, клініка та патогенез шизофренії
5	1	2	Сучасний стан проблеми, вчення про шизофренію. Сучасні погляди на патогенез шизофренії. Сучасна класифікація форм та типів перебігу шизофренії. Порівняльна характеристика діагностичних критеріїв класифікацій, прийнятих у різних країнах. Вчення про шизофренію у світлі МКХ-10
5	1	3	Клінічні прояви шизофренії. Форми перебігу. Клінічна картина параноїдної, гебефренічної, кататонічної, простої та інших форм шизофренії. Характеристика типів перебігу шизофренії. Дебюти та ремісії при шизофренії. Проблема дефектів при шизофренії
5	1	4	Особливості злаякісної та фебрильної шизофренії. Вікові особливості шизофренії. Дитяча, підліткова шизофренія. Гебоїдофренія, її особливості. Шизофренія інволюційного віку. Шизофренія старечого віку.
5	2		Лікування та експертиза шизофренії
5	2	1	Терапія шизофренії. Основні принципи та особливості терапії окремих форм перебігу шизофренії. Невідкладна допомога при шизофренії. Реабілітація хворих на шизофренію.
5	2	2	Експертиза хворих на шизофренію: трудова, військова, судово-психіатрична

5	3	1	Шизотиповий розлад. Критерії діагностики. Терапевтична тактика
5	4	1	Гострі та транзиторні маячні розлади. Критерії діагностики. Терапевтична тактика
5	5	1	Шизоафективні розлади. Критерії діагностики. Терапевтична тактика
5	6	1	Хронічні та інші психотичні розлади. Критерії діагностики. Терапевтична тактика
6			АФЕКТИВНІ РОЗЛАДИ
6	1		Клініка та діагностика афективних розладів
6	1	1	Сучасний стан проблеми, вчення про афективні психози. Сучасні проблеми вчення про афективні психози з позицій МКХ-10 та DSM-V. Загальна характеристика афективних психозів. Біполярний розлад як модель ендогенно-афективного психозу.
6	1	2	Великий депресивний розлад. Критерії діагностики. Основні варіанти депресій
6	1	3	Клінічна картина біполярних афективних розладів
6	1	4	Поняття про змішані афективні стани
6	1	5	Клінічна картина циклотимії
6	2		Терапія та профілактика афективних розладів та суїцидів
6	2	1	Сучасні підходи до Терапії афективних розладів та профілактики загострень
6	2	2	Проблеми суїцидології. Профілактика суїцидів
7			НЕВРОТИЧНІ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ СТРЕСОМ ТА СОМАТОФОРМНІ РОЗЛАДИ
7	1		Загальні підходи до діагностики непсихотичних розладів психіки
7	1	1	Сучасний погляд на проблему непсихотичних розладів психіки та поведінки
7	1	2	Розлади особистості. Етіологія, патогенез. Клінічні варіанти. Закономірності перебігу, діагностика
7	1	3	Основні питання профілактики, лікування, реабілітації та експертизи розладів особистості і патологічного розвитку особистості
7	1	4	Тривожні розлади. Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування
7	1	5	Дисоціативні та соматоформні розлади, розлади прийому їжі
7	1	6	Реакції на стрес, посттравматичний стресовий розлад, порушення адаптації. Критерії діагностики, методи терапії
7	1	7	Психосоматичні розлади. Етіопатогенез,

			терапевтичні підходи.
7	2	2	Лікування та експертиза при непсихотичних розладах психіки та поведінки
8	1		ПОВЕДІНКОВІ СИНДРОМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ФІЗІОЛОГІЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ТА ФІЗИЧНИМИ ФАКТОРАМИ. РОЗЛАДИ ПРИЙОМУ ЇЖІ. РОЗЛАДИ СНУ НЕОРГАНІЧНОЇ ЕТІОЛОГІЇ. СЕКСУАЛЬНА ДИСФУНКЦІЯ. ПІСЛЯПОЛОГОВІ ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ
8	1	1	Розлади прийому їжі.
8	1	2	Розлади сну неорганічної етіології. Сексуальна дисфункція.
8	1	3	Післяпологові психічні розлади
8	1	4	Розлади психологічного розвитку, поведінки, емоцій дитячого і підліткового віку
9	1	1	РОЗЛАДИ ОСОБИСТОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ У ЗРІЛОМУ ВІЦІ. СПЕЦИФІЧНІ РОЗЛАДИ ОСОБИСТОСТІ. ХРОНІЧНІ ЗМІНИ ОСОБИСТОСТІ
10			РОЗЛАДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ, ПОВЕДІНКИ, ЕМОЦІЙ ДИТЯЧОГО І ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.
10	1	1	Розумова відсталість. Сучасний стан вчення про розумову відсталість. Епідеміологія, загальна клінічна характеристика. Класифікація розумової відсталості в МКХ-10. Психози у розумово відсталих осіб. Клінічні прояви. Основні питання профілактики, лікування і експертизи хворих на розумову відсталість
10	2	1	Специфічні порушення мовлення.
10	3	1	Дитячий аутизм.
10	4	1	Гіперкінетичні розлади.
10	5	1	Розлади поведінки та емоцій дитячого та підліткового віку.
10	6	1	Граничні форми відставання в розвитку особистості (інфантилізм). Клінічні форми. Діагностика, лікування і профілактика
11			РОЗЛАДИ ПСИХІКИ ЧЕРЕЗ ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН
11	1		Наркоманії та токсикоманії, клініка, діагностика, лікування, експертиза
11	1	1	Сучасний стан проблеми нарко- і токсикоманій. Механізми розвитку пристрасті до психоактивних речовин
11	1	2	Формування наркоманічного синдрому і його

			ознаки
11	1	3	Класифікація наркоманій. Клінічні прояви і перебіг окремих видів наркоманій: гашишизму, морфізму, кокаїнізму тощо. Полінаркоманії.
11	1	4	Класифікація. Клінічні прояви і перебіг окремих видів токсикоманій
11	1	5	Лікування та експертиза наркоманій та токсикоманій. Основні принципи лікування наркоманій і токсикоманій. Особливості примусового лікування. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при наркоманіях і токсикоманіях
11	2		Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю
11	2	1	Епідеміологія алкоголізму. Медичні і соціально-правові питання. Етіологія і патогенез.
11	2	2	Клінічні прояви і стадії перебігу алкоголізму
11	2	3	Алкогольні (металкогольні) психози: гострі — алкогольний делірій, алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд та хронічні — псевдопараліч, Корсаковський пикоз, класифікація, діагностика
11	2	4	Алкогольна енцефалопатія. Гостра (синдром Гайє-Верніке) і хронічна. Клініка. Діагностика
11	2	5	Особливості алкоголізму у дитячому, юнацькому віці. Особливості алкоголізму у жінок
11	2	6	Лікування та експертиза алкогольної залежності та стану сп'яніння
11	2	7	Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів.
11	2	8	Трудова і військова експертиза при алкоголізмі. Судово-психіатрична експертиза при алкоголізмі і алкогольних психозах. Оцінка простого і патологічного сп'яніння
12			РОЗЛАДИ ПСИХІЧНОЇ СФЕРИ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ
12	1	1	Наслідки органічного пошкодження мозку, реактивні стани, комплексні порушення, проблема психічної реакції на ампутації, профілактика формування залежної поведінки.
13			ЛІКУВАННЯ ПСИХІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
13	1	1	Сучасні методи лікування психічних захворювань і принцип класифікації різних видів терапії
13	2		Фармакологічне лікування психічних розладів
13	2	1	Клінічна психофармакологія. Класифікація психофармакологічних засобів. Механізм дії і

			фармакокінетика психотропних засобів
13	2	2	Антипсихотики. Класифікація. Загальна характеристика психотропної дії. Клінічні показання до застосування антипсихотиків різних фармакологічних груп
13	2	3	Атидепресанти. Загальна характеристика психотропної дії. Класифікація. Клінічні показання до застосування
13	2	4	Транквілізатори. Характеристика психотропної дії. Класифікація. Клінічні показання до застосування
13	2	5	Психостимулятори. Особливості психотропної дії. Методика лікування психостимуляторами
13	2	6	Ноотропні засоби. Визначення і загальні особливості. Механізми психотропної дії. Клінічне застосування
13	2	7	Психоізолептики. Показання та методика проведення терапії.
13	3		Інші (нефармакологічні) методи лікування
13	3	1	Електроконвульсивна терапія (ЕКТ). Сучасне уявлення про механізм дії ЕКТ. Показання до ЕКТ і методика її проведення
13	3	2	Психотерапія. Патофізіологічний механізм дії. Психотерапевтичні методи (гіпнотерапія, “раціональна” психотерапія, аутогенне тренування, групова, ортодоксальні та сучасні психоаналітичні методи, КПТ та інші). Показання до застосування в психіатрії
13	3	3	Нетрадиційні методи лікування психічних захворювань (краніоцеребральна гіпотермія, гіпербарична оксигенація, транскраніальна магнітна стимуляція, тощо). Латеральна терапія. Лазеротерапія.
13	4		Невідкладні стани в психіатрії
13	4	1	Невідкладні стани, клініка та діагностика
13	4	2	Невідкладна терапія психічних захворювань. Інтенсивна терапія
14	1		ГЕНДЕРНІ ПИТАННЯ ТА ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА, ПСИХОЛОГІЧНИЙ, ПСИХІАТРИЧНИЙ ПІДХОДИ.
14	1	2	Гендерні питання в психіатрії. Гендерна дисфорія.
14	4	3	Питання профілактики насильства, психологічний, психіатричний підходи.

3. Структура навчальної дисципліни

Код Змісто- вого модуля	Назва змістового модуля	Кількість годин		
		Разом	Практ. заняття	Самост. робота
01	Соціально – гігієнічні аспекти збереження здоров'я лікаря психіатра. основи організації психіатричної допомоги населенню.	15	6	9
02	Загальна психопатологія	8	4	4
03	Методи дослідження осіб з психічними розладами	10	3	7
04	Органічні розлади психіки, включно із симптоматичними	35	16	19
05	Шизофренія та хвороби шизофренічного спектру	14	7	7
06	Афективні розлади	12	7	5
07	Невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади	15	9	6
08	Поведінкові синдроми, пов'язані з фізіологічними порушеннями та фізичними факторами. розлади прийому їжі. розлади сну неорганічної етіології. сексуальна дисфункція. Післяпологові психічні розлади	6	2	4
09	Розлади особистості та поведінки у зрілому віці	4	2	2
10	Розлади психологічного розвитку, поведінки, емоцій дитячого і підліткового віку	9	4	5
11	Розлади психіки через вживання психоактивних речовин	19	12	7
12	Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій	4	2	2
13	Лікування психічних захворювань	23	14	9
14	Гендерні питання та питання профілактики насильства, психологічний, психіатричний підходи.	6	2	4
	Всього	180	90	90

4. Теми практичних занять

№	Теми практичних занять	Кількість годин
1.	Синдром емоційного вигорання у лікарів психіатрів. Причини, прояви, наслідки, профілактика. Профілактика синдрому вигорання у медичних працівників	1
2.	Питання етики і деонтології в професійній діяльності лікаря- психіатра	1
3.	Сучасні основи організації стаціонарної психіатричної допомоги. Профілізація психіатричних стаціонарів. Режим психіатричних стаціонарів. Психіатричний стаціонар психо-неврологічного диспансеру. Психіатричні відділення загально-соматичної лікарні. Правила госпіталізації, утримання та виписки хворих з психіатричних стаціонарів.	1
4.	Особливості сучасного стану амбулаторної психіатричної допомоги.. Швидка психіатрична допомога	1
5.	Організація психіатричної допомоги дітям.	1
6.	Психіатричний огляд: юридичні, етичні та клінічні аспекти його проведення	1
7.	Розлади емоційної сфери. Афективні симптоми та синдроми. Депресивний синдром, його варіанти. Маніакальний синдром, його варіанти. Змішаний афективний синдром.	1
8.	Розлади мислення. Непродуктивні розлади мислення. Настирливі ідеї. Обсесивний синдром. Понадцінні ідеї. Маячні синдроми, його види та варіанти (Паранойяльний синдром, параноїдний синдром, Парафренний синдром).	1
9.	Синдроми розладу ефекторно-вольової діяльності. Кататонічні синдроми. Кататонічний ступор, варіанти кататонічного ступору. Варіанти кататонічного синдрому за ознакою стану свідомості. Гебефренні та інші синдроми	1
10.	Порушення пам'яті. Гіпомнезії. Амнезії та їх види. Парамнезії. Корсаковський синдром.	1
11.	Сучасний стан проблеми класифікації психічних розладів. Міжнародні класифікації хвороб (МКХ-10, МКХ-11, DSM-V). Термінологія, розділи, вісі.	1
12.	Клініко-психопатологічне дослідження. Метод опитування. Метод спостереження, його використання при дослідженні психічного стану хворого. Метод структурованого інтерв'ю. Застосування діагностичних опитувальників та стандартизованих тестових методик.	2
13.	Хвороба Альцгеймера, клініка, загальна характеристика перебігу хвороби Альцгеймера	2
14.	Інші атрофічні деменції	2

15.	Діагностика і диференційна діагностика атрофічних захворювань головного мозку	2
16.	Лікування психічних розладів при атрофічних процесах головного мозку. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при атрофічних процесах головного мозку	2
17.	Психічні розлади при ендокринних захворюваннях	2
18.	Психічні розлади при черепно-мозкових травмах	2
19.	Психічні розлади після перенесеного COVID-19	2
20.	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку	1
21.	Основні принципи лікування гострих, протрагованих симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому	2
22.	Сучасний стан проблеми, вчення про шизофренію. Сучасні погляди на патогенез шизофренії. Сучасна класифікація форм та типів перебігу шизофренії. Порівняльна характеристика діагностичних критеріїв класифікацій, прийнятих у різних країнах. Вчення про шизофренію у світлі МКХ-10	2
23.	Терапія шизофренії. Основні принципи та особливості терапії окремих форм перебігу шизофренії. Невідкладна допомога при шизофренії. Реабілітація хворих на шизофренію.	2
24.	Шизотиповий розлад. Критерії діагностики. Терапевтична тактика	1
25.	Гострі та транзиторні маячні розлади. Критерії діагностики. Терапевтична тактика	1
26.	Шизоафективні розлади. Критерії діагностики. Терапевтична тактика	1
27.	Сучасний стан проблеми, вчення про афективні психози. Сучасні проблеми вчення про афективні психози з позицій МКХ-10 та DSM-V. Загальна характеристика афективних психозів. Біполярний розлад як модель ендогенно-афективного психозу.	2
28.	Великий депресивний розлад. Критерії діагностики. Основні варіанти депресій	2
29.	Поняття про змішані афективні стани	1
30.	Сучасні підходи до Терапії афективних розладів та профілактики загострень	2
31.	Сучасний погляд на проблему непсихотичних розладів психіки та поведінки	1
32.	Розлади особистості. Етіологія, патогенез. Клінічні варіанти. Закономірності перебігу, діагностика	2
33.	Основні питання профілактики, лікування, реабілітації та експертизи розладів особистості і патологічного розвитку	2

	особистості	
34.	Тривожні розлади. Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування	2
35.	Реакції на стрес, посттравматичний стресовий розлад, порушення адаптації. Критерії діагностики, методи терапії	2
36.	Розлади прийому їжі.	2
37.	Розлади особистості та поведінки у зрілому віці. Специфічні розлади особистості. Хронічні зміни особистості.	2
38.	Дитячий аутизм.	2
39.	Гіперкінетичні розлади.	2
40.	Сучасний стан проблеми нарко- і токсикоманій. Механізми розвитку привикання до психоактивних речовин	1
41.	Формування наркоманічного синдрому і його ознаки	1
42.	Класифікація наркоманій. Клінічні прояви і перебіг окремих видів наркоманій: гашишизму, морфізму, кокаїнізму тощо. Полінаркоманії.	1
43.	Алкогольні (металкогольні) психози: гострі – алкогольний делірій, алкогольний галюциноз, алкогольний параноїд та хронічні – псевдопараліч, Корсаковський психоз, класифікація, діагностика	2
44.	Алкогольна енцефалопатія. Гостра (синдром Гайє-Верніке) і хронічна. Клініка. Діагностика	1
45.	Лікування та експертиза алкогольної залежності та стану сп'яніння	2
46.	Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів.	2
47.	Трудова і військова експертиза при алкоголізмі. Судово-психіатрична експертиза при алкоголізмі і алкогольних психозах. Оцінка простого і патологічного сп'яніння	2
48.	Наслідки органічного пошкодження мозку, реактивні стани, комплексні порушення, проблема психічної реакції на ампутації, профілактика формування залежної поведінки.	2
49.	Сучасні методи лікування психічних захворювань і принцип класифікації різних видів терапії	1
50.	Клінічна психофармакологія. Класифікація психофармакологічних засобів. Механізм дії і фармакокінетика психотропних засобів	1
51.	Антипсихотики. Класифікація. Загальна характеристика психотропної дії. Клінічні показання до застосування антипсихотиків різних фармакологічних груп	1
52.	Атидепресанти. Загальна характеристика психотропної дії. Класифікація. Клінічні показання до застосування	2
53.	Транквілізатори. Характеристика психотропної дії.	1

	Класифікація. Клінічні показання до застосування	
54.	Психостимулятори. Особливості психотропної дії. Методика лікування психостимуляторами	1
55.	Ноотропні засоби. Визначення і загальні особливості. Механізми психотропної дії. Клінічне застосування	1
56.	Психоізолептики. Показання та методика проведення терапії.	1
57.	Психотерапія. Патофізіологічний механізм дії. Психотерапевтичні методи (гіпнотерапія, “раціональна” психотерапія, аутогенне тренування, групова, ортодоксальні та сучасні психоаналітичні методи, КПТ та інші). Показання до застосування в психіатрії	2
58.	Невідкладні стани, клініка та діагностика	2
59.	Гендерні питання в психіатрії. Гендерна дисфорія.	2
	ВСЬОГО	90

5. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Синдром емоційного вигорання у лікарів психіатрів. Причини, прояви, наслідки, профілактика. Профілактика синдрому вигорання у медичних працівників.	1
2.	Питання етики і деонтології в професійній діяльності лікаря- психіатра	1
3.	Епідеміологія психічних захворювань та головні тенденції динаміки в Україні та світі. Поширеність психічних захворювань в зарубіжних країнах. Методи дослідження захворюваності та поширеності психічних розладів. Поширеність психічних захворювань в Україні. Основи організації психіатричної допомоги в Україні.	2
4.	Швидка психіатрична допомога	1
5.	Організація психіатричної допомоги дітям.	1
6.	Правові засади надання психіатричної допомоги в Україні. Закон України “Про психіатричну допомогу”	1
7.	Основи медико-соціальної, військової та судово-психіатричної експертизи психічно хворих	1
8.	Питання реабілітації психічно хворих	1
9.	Психіатричний огляд: юридичні, етичні та клінічні аспекти його проведення	1
10.	Синдроми розладу свідомості та самосвідомості. Основні ознаки синдромів затьмарення свідомості. Синдроми виключення свідомості. Оглушення, визначення,	1

	психопатологічна характеристика. Делірій. Аменція, визначення, психопатологічна характеристика. Онейроїдне затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Сутінкове затьмарення свідомості. Визначення, психопатологічна характеристика. Короткочасні психічні розлади (виключні стани). Деперсоналізація та дереалізація	
11.	Порушення інтелекту. Синдроми вродженого та набутого недоумства. Психоорганічний синдром	1
12.	Астенічний синдром. Неврозоподібний та соматоформні синдроми.	1
13.	Розлади особистості. Поняття акцентуацій, вроджених та набутих психопатизацій	1
14.	Експериментально-психологічне дослідження Основні методи експериментально-психологічного дослідження психічно хворих	1
15.	Клініко-психопатологічне дослідження. Метод опитування. Метод спостереження, його використання при дослідженні психічного стану хворого. Метод структурованого інтерв'ю. Застосування діагностичних опитувальників та стандартизованих тестових методик.	2
16.	Використання лабораторних методів в діагностиці та лікуванні осіб з психічними порушеннями. Лабораторні і морфологічні методи дослідження. Генетичні методи дослідження. Дослідження біологічних рідин (морфологічні, біохімічні та серологічні дослідження). Визначення вмісту психотропних препаратів у крові. Значення і оцінка результатів дослідження біологічних рідин для діагностики психічних захворювань	1
17.	Рентгенологічні методи обстеження. Краніографія. Методи структурної нейровізуалізації (комп'ютерна томографія, ядерно-магнітний резонанс). методи функціональної нейровізуалізації (позитронно-емісійна томографія, функціональний ядерно-магнітний резонанс)	1
18.	Електроенцефалографія, реоенцефалографія, ехоенцефалографія. Значення електроенцефалографічного і М-ехографічного досліджень у діагностиці психічних захворювань	1
19.	Генетичні методи дослідження психічно хворих. Загальні закономірності успадкування психічних захворювань. Значення генетичних досліджень для діагностики психічних захворювань.	1
20.	Психози та слабоумство органічного походження	1
21.	Деменція, всі форми	1
22.	Сучасний стан вчення про симптоматичні психічні розлади	1

23.	Класифікація та клініка симптоматичних психічних розладів з позицій МКХ-10.	1
24.	Інші атрофічні деменції	2
25.	Судинна деменція	1
26.	Психічні розлади при сифілітичних ураженнях головного мозку	1
27.	Психічні розлади при пухлинах головного мозку	1
28.	Психічні розлади при енцефалітах	1
29.	Психічні розлади після перенесеного COVID-19	2
30.	Функціональні психози інволюційного періоду	1
31.	Психічні розлади внаслідок епілепсії. Сучасний стан проблем епілепсії. Етіологія та патогенез епілепсії. Клінічні прояви епілепсії: епілептичні пароксизми, епілептичні психози, епілептичні зміни особистості та епілептичне недоумство. Перебіг епілепсії. Основні клінічні прояви епілепсії. Епілептичні психози. Особливості епілепсії залежно від віку. Лікування епілепсії. Експертиза хворих на епілепсію: трудова, військова, судово-психіатрична.	1
32.	Непсихотичні психічні розлади органічного походження	1
33.	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку	1
34.	Класифікація Психічних розладів при судинних захворюваннях головного мозку з позицій МКХ-10. Клініка психічних порушень при церебральному атеросклерозі, гіпертонічній хворобі, гіпотонічних станах, церебральному тромбангоїті	1
35.	Лікування та експертиза симптоматичних психічних розладів та органічного психосиндрому	1
36.	Клінічні прояви шизофренії. Форми перебігу. Клінічна картина параноїдної, гебефренічної, кататонічної, простої та інших форм шизофренії. Характеристика типів перебігу шизофренії. Дебюти та ремісії при шизофренії. Проблема дефектів при шизофренії	2
37.	Особливості злоякісної та фебрильної шизофренії. Вікові особливості шизофренії. Дитяча, підліткова шизофренія. Гебоїдофренія, її особливості. Шизофренія інволюційного віку. Шизофренія старечого віку.	2
38.	Експертиза хворих на шизофренію: трудова, військова, судово-психіатрична	1
39.	Хронічні та інші психотичні розлади. Критерії діагностики	2
40.	Клінічна картина біполярних афективних розладів	2
41.	Клінічна картина циклотимії	1
42.	Проблеми суїцидології. Профілактика суїцидів	2
43.	Дисоціативні та соматоформні розлади, розлади прийому їжі	2

44.	Психосоматичні розлади. Етіопатогенез, терапевтичні підходи.	2
45.	Лікування та експертиза при непсихотичних розладах психіки та поведінки	2
46.	Розлади сну неорганічної етіології. Сексуальна дисфункція.	1
47.	Післяпологові психічні розлади	1
48.	Розлади психологічного розвитку, поведінки, емоцій дитячого і підліткового віку	2
49.	Розлади особистості та поведінки у зрілому віці. Специфічні розлади особистості. Хронічні зміни особистості	2
50.	Розумова відсталість. Сучасний стан вчення про розумову відсталість. Епідеміологія, загальна клінічна характеристика. Класифікація розумової відсталості в МКХ-10. Психози у розумово відсталих осіб. Клінічні прояви. Основні питання профілактики, лікування і експертизи хворих на розумову відсталість	2
51.	Специфічні порушення мовлення.	1
52.	Розлади поведінки та емоцій дитячого та підліткового віку.	1
53.	Граничні форми відставання в розвитку особистості (інфантилізм). Клінічні форми. Діагностика, лікування і профілактика	1
54.	Класифікація. Клінічні прояви і перебіг окремих видів токсикоманій	1
55.	Лікування та експертиза наркоманій та токсикоманій. Основні принципи лікування наркоманій і токсикоманій. Особливості примусового лікування. Трудова, військова, судово-психіатрична експертиза при наркоманіях і токсикоманіях	2
56.	Епідеміологія алкоголізму. Медичні і соціально-правові питання. Етіологія і патогенез.	1
57.	Клінічні прояви і стадії перебігу алкоголізму	2
58.	Особливості алкоголізму у дитячому, юнацькому віці. Особливості алкоголізму у жінок	1
59.	Наслідки органічного пошкодження мозку, реактивні стани, комплексні порушення, проблема психічної реакції на ампутації, профілактика формування залежної поведінки.	2
60.	Електроконвульсивна терапія (ЕКТ). Сучасне уявлення про механізм дії ЕКТ. Показання до ЕКТ і методика її проведення	1
61.	Психотерапія. Патофізіологічний механізм дії. Психотерапевтичні методи (гіпнотерапія, “раціональна” психотерапія, аутогенне тренування, групова,	2

	ортодоксальні та сучасні психоаналітичні методи, КПТ та інші). Показання до застосування в психіатрії	
62.	Нетрадиційні методи лікування психічних захворювань (краніоцеребральна гіпотермія, гіпербарична оксигенація, транскраніальна магнітна стимуляція, тощо). Латеральна терапія. Лазеротерапія.	2
63.	Невідкладні стани, клініка та діагностика	2
64.	Невідкладна терапія психічних захворювань. Інтенсивна терапія	2
65.	Гендерні питання в психіатрії. Гендерна дисфорія	2
66.	Питання профілактики насильства, психологічний, психіатричний підходи.	2
	ВСЬОГО	90

6. Індивідуальні завдання: Участь у клінічних розборах, підготовка повідомлень на науково-методичні семінари кафедри, написання тез/статей, доповідь на науково-практичних конференціях, засвоєння ключових методів діагностики, засвоєння основних принципів надання невідкладної допомоги.

7. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, моделюванням клінічних ситуацій, пошуку on-line спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження та лікування.

8. Медична практика здійснюється під час роботи з пацієнтами.

№	Назва теми	Кількість годин
1	Оволодіння навичками проведення структурованого діагностичного інтерв'ю	10
2	Оволодіння навичками оцінювання психічного стану за стандартизованими шкалами	10
3	Участь в консультативному прийомі та обходах керівника, професорів та доцентів кафедри	10
4	Курація хворих психіатричного відділення	30
	Усього	60

8.1. Перелік вмінь та практичних навичок з клінічної практики з психіатрії

8.1.1. Уміння

- оцінити при розпитуванні та одночасному спостереженні особливості

поведінки, зовнішній вигляд, висловлювання пацієнта з оцінкою психічного статусу;

- одержати достатні для попередньої оцінки анамнестичні відомості про преморбідні індивідуальні особливості пацієнта, характер хворобливих проявів з моменту їхнього виникнення та їхні пускові фактори;

- використовувати стандартизовані діагностичні опитувальники та критерії класифікації психічних розладів;

- виявити особливості соматичного та неврологічного стану пацієнта;

- визначити необхідність у спеціальних методах дослідження (лабораторних та функціональних) та дати їм вірну інтерпретацію;

- встановити попередній діагноз та провести диференційний діагноз;

- за необхідності організувати та провести невідкладну допомогу;

- визначити показання до екстреної медичної допомоги: за наявності показів організувати переведення хворого до відділення інтенсивної терапії;

- організувати нагляд та лікування пацієнтів в амбулаторних умовах, визначити тенденцію до затяжного характеру хворобливого стану і у такому випадку організувати скерування пацієнтів в амбулаторну службу;

- визначити показання для невідкладної госпіталізації;

- визначити показання для планової госпіталізації.

- при перебуванні пацієнта у стаціонарі застосувати весь комплекс заходів, необхідних для встановлення діагнозу, організувати відповідне лікування;

- обґрунтувати тактику медикаментозної терапії з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта та загальних закономірностей перебігу хвороби;

- використовувати уніфіковані клінічні протоколи та міжнародні настанови для вибору лікувальної тактики;

- оцінити прогностичне значення вкладу біологічних та психосоціальних факторів у перебіг та вислід хвороби;

- передбачити заходи з попередження рецидивів та ускладнень хвороби, рекомендації щодо підтримуючої терапії, трудової реабілітації та рекомендації при виписці пацієнту та його близьким;

- оформляти необхідну медичну документацію, у тому числі в електронних системах установ та ЕСОЗ;

- проводити профілактичні заходи для профілактики суїцидальної поведінки;

- спілкуватись з пацієнтами та їх оточенням з дотриманням етичних принципів та деонтологічних норм;

- використовувати комунікаційні навички у спілкуванні з колегами;

- виявляти і профілакувати насильницьку поведінку;

- проводити заходи дестигматизації людей з психічними розладами;

- проводити заходи з профілактики ментальних порушень.

8.1.2. Практичні навички

- Проведення діагностичного огляду особи з психічним розладом
- Написання розгорнутого психічного статусу пацієнта
- Складання консультативного висновку лікаря-психіатра
- Проведення психо-діагностичного дослідження з використанням стандартних психометричних тестів, стандартизованих діагностичних опитувальників та шкал
- Оцінка результатів лабораторних клініко-біохімічних досліджень
- Надання невідкладної допомоги при спробах чи загрозі суїциду
- Надання невідкладної допомоги при станах психомоторного збудження та (ауто)агресії
- Призначення лікування згідно з клінічними протоколами та міжнародними настановами
- Проведення сеансу аутогенного тренування
- Оформлення медичної документації, в тому числі – електронної
- Проведення кризового психотерапевтичного втручання
- Визначення ознак алкогольного, наркотичного сп'яніння
- Надання невідкладної допомоги при передозуванні, потьмареннях свідомості та інших станах інших внаслідок інтоксикації чи залежності від психоактивних речовин (алкоголь, наркотичні чи токсичні речовини, психотропні препарати)

9. Методи навчання: бесіда, наукова та навчальна дискусія, організація дослідження, ілюстрація, спостереження, клінічно-дослідні роботи, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід; індивідуальна та самостійна робота з курації хворих психіатричного профілю на клінічній базі кафедри, участь в проведенні клініко-психопатологічних та патопсихологічних обстежень психічно хворих, робота над повідомленнями та питаннями, які пропонувались для самостійного (позааудиторного) опанування, відвідування лекцій, проведення практичних занять для слухачів та підготовка методичних матеріалів, використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародно визнаних курсів та освітніх ресурсів.

10. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання (для іспиту): оцінка з дисципліни здобувача складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за іспит.

12. Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної

діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 120-бальну шкалу.

Критерії оцінювання під час занять:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами ; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань ; викладає матеріал без помилок і неточностей ; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; неспроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту.

Критерії оцінювання під час проведення іспиту:

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами ; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань ; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї . В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі

і виконує практичні завдання, відчуючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту поставлених екзаменаторами під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Система перерахунку балів отриманих аспірантами.

Форма контролю і система оцінювання знань з дисципліни здійснюється відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції, прийнятої рішенням Вченої ради ВНМУ протоколом №2 від 28.09.2010 року. Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол № 2 від 28.09.10.

Вивчення предмету закінчується іспитом. Оцінювання знань відбувається наступним чином: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 120-бальну шкалу, до неї додаються бали, отримані за іспит.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
180-200	A	відмінно
170-179,9	B	
160-169,9	C	добре
141-159,9	D	
122-140,99	E	задовільно
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення: плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів.

14. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про психіатричну допомогу» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>).
2. Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>).
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>).
4. Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР «Про лікарські засоби».
5. Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ».
6. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» 1995, № 10
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2013 р. № 333 «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 р. № 282 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку».
9. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я».
10. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2012 № 200 «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю».

11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України 09.11.2015 № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».
12. Наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків».
13. Наказ МОЗ України від 07.12.2023 № 2085 "Про затвердження Порядку надання психіатричної допомоги в стаціонарних умовах"
14. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 651 від 18.04.2022 року «Про затвердження Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин»;
15. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 1400 від 04.08.2022 року «Про внесення змін до Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин»;
16. Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / Г.Т. Сонник, О.К. Напреєнко, А.М. Скрипніков та ін.; за ред. О.К. Напреєнка. — 3-є вид., випр. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2017, ISBN: 978-617-505-559-5
17. Ургентна психіатрія (клініка, психодіагностика, терапія невідкладних станів). / Дзюб Г. К., Кузнецов В. М., Нестерчук Н. В. / К., 2010. — 190 с.
18. Наркологія: Національний підручник : за редакцією проф. І.К.Сосіна, доц. Ю.Ф. Чуєва. — Харків : Колегіум, 2014. — 1500 с.
19. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: Підручник / За ред. І.С. Зозулі. Розділ: Невідкладна допомога в психіатрії. Кузнецов В.М.— К.: ВСВ "Медицина", 2012. — 728 с.
20. Мішеєв В.Д., Михайлов Б.В., Гриневич Є.Г., Омелянович В.Ю. Клініка, діагностика і лікування розладів психічної сфери внаслідок бойових дій. Навчальний посібник. Київ -2022, с. 136
21. Клінічна суїцидологія (за ред.. Л.М. Юр'євої, Н.О. Марути, І.В. Лінського). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2020. — 302 с.
22. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. — Т.1. — 288 с.
23. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. — Т.2. — 496 с.

24. Соціально-стресові розлади (клініка, діагностика, профілактика) (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2016. – 335 с.
25. Дональд В. Блек, Ненсі К. Андреасен. Вступ до психіатрії: 7-е видання: навч. посіб. Медицина, 2024. 615 с.
26. Чабан О.С., Хаустова О.О., Омелянович В.Ю. Невідкладна допомога в психіатрії: монографія: Вид-во Медкнига, 2019. 168 с.
27. Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва та ін. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник. — 2-е видання: Вид-во Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2023. 344с.
28. Хаустова О.О., Чабан О.С. Практична психосоматика: діагностичні шкали: навчальний посібник. 2021. 200с.
29. Чабан О.С., Хаустова О.О. Практична психосоматика: Тривога: навчальний посібник: Київ- Медкнига. 2022. 114с.
30. Чабан О.С., Хаустова О.О., Омелянович В.Ю. Психічні розлади воєнного часу: монографія: Київ - Медкнига. 2023. 232с.
31. Чабан О.С. Практикум з підвищення стресостійкості та розширення адаптаційних можливостей організму: ТОВ «Доктор Медіа-Груп», 2024. 140с.
32. Мішиєв В.Д., Михайлов Б.В., Гриневич ЄГ., Омелянович В.Ю., за редакцією Мішиєва В.Д. МКХ – 11. Розділ VI: Психічні і поведінкові розлади та порушення нейропсихічного розладу. Статистична класифікація: ТОВ «Професійні видання». 2023. 285с.
33. Горбунова В., Засекіна Л., Плевачук О. Довідник діагностичних критеріїв DSM-5 від Американської психіатричної асоціації/ пер. З англ. Лизак О., Прокопович М.: Галицька Видавнича спілка. 2023. 536с.
34. Карманное руководство к МКБ-10: классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (Под ред. Дж. Купера / Пер. с англ. Д. Полтавца.– К.: Сфера, 2000.– 464с.
35. Дональд В. Блек, Ненсі К. Андреасен; науковий редактор перекладу Ганна Кожина (переклад Introductory Textbook of Psychiatry, Seventh Edition публікується відповідно до угоди з American Psychiatric Association) с: 615 ISBN: 978-617-505-949-4
36. Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник /BCB «Медицина». 2025, с: 151 ISBN: 978-617-8347-03-1
37. Психіатрія та психотерапія: інтенсивний курс: 10-е видання / за заг. ред. Клауса Ліба/BCB «Медицина». 2025, с: 623 ISBN: 978-617-505-990-6
38. Психіатрія та наркологія Григорій Сонник, Андрій Скрипніков: навчальний посібник /BCB «Медицина». 2021, с: 224. ISBN: 978-617-505-840-4
39. Тривоги, травми та обсесивно-компульсивні розлади: посібник Американської психіатричної асоціації: 3-є видання / за ред. Наомі М.

- Саймон, Еріка Голландера, Барбари О. Ротбаум, Дена Дж. Стайна/ВСВ «Медицина». 2025, с: 856 978- ISBN: 617-505-981-4
- 40.Основи психофармакології: 5-те видання Стівен Стал / Видавництво: ГЕОТАР-Медіа, 2021, с: 656, ISBN: 978-5-9704-5713-9
- 41.Психіатрія: текст і кольорові ілюстрації: 3-є видання / Леслі Стівенс, Іен; науковий редактор українського видання Лілія Животовська/ВСВ «Медицина». 2025, с: 134. ISBN: 978-617-505-999-9
- 42.Основи психофармакології: 5-те видання Стівен Стал / Видавництво: ГЕОТАР-Медіа, 2021, с: 656, ISBN: 978-5-9704-5713-9
- 43.Психіатрія: текст і кольорові ілюстрації: 3-є видання / Леслі Стівенс, Іен; науковий редактор українського видання Лілія Животовська/ВСВ «Медицина». 2025, с: 134. ISBN: 978-617-505-999-9
- 44.Clark LA, Cuthbert B, Lewis-Fernandez R, et al. Three Approaches to Understanding and Classifying Mental Disorder: ICD-11, DSM-5, and the National Institute of Mental Health's Research Domain Criteria (RDoC). *Psychol Sci Public Interest*. 2017;18(2):72-145. doi:10.1177/1529100617727266.
- 45.Kamyar Keramatian, M.D., F.R.C.P.C., Nellai K. Chithra, M.B.B.S., M.D., Lakshmi N. Yatham, M.B.B.S., F.R.C.P.C. The CANMAT and ISBD Guidelines for the Treatment of Bipolar Disorder: Summary and a 2023 Update of Evidence. *Focus* 2023; 21:344–353; doi: 10.1176/appi.focus.20230009
- 46.Reed GM, First MB, Kogan CS, et al. Innovations and changes in the ICD-11 classification of mental, behavioral and neuro develop mental disorders. *World Psychiatry*. 2019;18(1):3-19. doi:10.1002/wps.20611.
- 47.First MB, Reed GM, Hyman SE, Saxena S. The development of the ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines for Mental and Behavioral Disorders. *World Psychiatry*. 2015;14(1):82-90. doi:10.1002/wps.20189.
- 48.Reed GM, Drescher J, Krueger RB, et al. Disorders related to sexuality and gender identity in the ICD-11: revising the ICD-10 classification based on current scientific evidence, best clinical practices, and human rights considerations. *World Psychiatry*. 2016;15(3):205-221. doi:10.1002/wps.20354.
- 49.Sadler J. Values in psychiatric diagnosis and classification. In: Fulford KW, Davies M, Gipps R, et al. *The Oxford handbook of philosophy and psychiatry*. P. 1344, Oxford University Press; 2015. ISBN 978-0198744252
- 50.American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Fifth ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. pp. 5–25. ISBN 978-0-89042-555-8.
- 51.Kaplan & Sadock's Synopsis Of Psychiatry. Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry; 11th ed. Wolters Kluwer. 2015.
- 52.Schatzberg AF, DeBattista C. *Manual of Clinical Psychopharmacology*. 8th ed. Washington DC: American Psychiatric Publishing Inc; 2015. ISBN: 978-1615372300

53. American Psychiatric Association Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5). 2013. 947c.
54. S. Leucht, A. Cipriani, L. Spineli, D. Mavridis, D. Orey, F. Richter, M. Samara, C. Barbui, R.R. Engel, J.R. Geddes, W. Kissling, M.P. Stapf, B. Lassig, G. Salanti, J.M. Davis COMPARATIVE EFFICACY AND TOLERABILITY OF 15 ANTIPSYCHOTIC DRUGS IN SCHIZOPHRENIA: A MULTIPLE-TREATMENTS META-ANALYSIS. *Lancet* 2013 Apr 14;382(9896):951-62. doi: 10.1016/S0140-6736(13)60733-3. Epub 2013 Jun 27.
55. Comparative efficacy and acceptability of 21 antidepressant drugs for the acute treatment of adults with major depressive disorder: a systematic review and network meta-analysis Andrea Cipriani, MD^{a,b} andrea.cipriani@psych.ox.ac.uk · Prof Toshi A Furukawa, MD^{d,†} · Georgia Salanti, PhD^{c,†} · Anna Chaimani, PhD^{f,g,h} · Lauren Z Atkinson, MSc^{a,c} · Yusuke Ogawa, MD^d · et al. *The lancet* Volume 391, Issue 10128P1357-1366 April 07, 2018
56. Comparative effectiveness of long-acting antipsychotics: issues and challenges from a pragmatic randomised study G. Ostuzzi* and C. Barbui Department of Public Health and Community Medicine, Section of Psychiatry, University of Verona, Verona, Italy. *Epidemiology and Psychiatric Sciences* (2016), 25, 21–23. © Cambridge University Press 2015 doi:10.1017/S2045796015000980
57. Comparative efficacy and tolerability of 32 oral and long-acting injectable antipsychotics for the maintenance treatment of adults with schizophrenia: a systematic review and network meta-analysis. Johannes Schneider - Thoma MD ^a, Konstantina Chalkou MSc ^b, Carola Dörries MD ^a, Irene Bighelli PhD ^a, Anna Ceraso MD ^c, Maximilian Huhn MD ^{a,d}, Spyridon Sifakis MD ^a, Prof John M Davis MD ^{c,f}, Prof Andrea Cipriani PhD ^{g,h}, Prof Toshi A Furukawa MD ^{i,j}, Georgia Salanti PhD ^b, Prof Stefan Leucht MD ^a *The Lancet* Volume 399, Issue 10327, 26 February–4 March 2022, Pages 824-836
58. 60 years of placebo-controlled antipsychotic drug trials in acute schizophrenia: Meta-regression of predictors of placebo response Stefan Leucht, MD, Anna Chaimani, PhD, Claudia Leucht, MD, Maximilian Huhn, MD, Dimitris Mavridis, PhD, Bartosz Helfer, MSc, Myrto Samara, MD, Andrea Cipriani, MD, PhD, John R Geddes, MD, Georgia Salanti, PhD, John M. Davis, MD <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:f77b1b59-d8df-4955-b863-e0e6ca19e85a/files/ma5fae3bf6b1eb68194ce91b20df32cc3>
59. A network meta-analysis of efficacy, acceptability, and tolerability of antipsychotics in treatment-resistant schizophrenia August 2023. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience* 274(4):1-12 DOI:10.1007/s00406-023-01654-2
60. Zaccoletti D., Mosconi C., Gastaldon C. et al. (2025) Comparison of antidepressant deprescribing strategies in individuals with clinically remitted depression: a

- systematic review and network meta-analysis. *Lancet Psychiatry*, 13(1): 24–36. doi: 10.1016/S2215-0366(25)00330-X.
61. Henssler J., Schmidt Y., Schmidt U. et al. (2024) Incidence of antidepressant discontinuation symptoms: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Psychiatry* 11(7): 526–535. doi: 10.1016/S2215-0366(24)00133-0. (www.umj.com.ua/uk/publikatsia-272017-viznachennya-optimalnogo-rezhimu-vidmini-antidepressantiv-metaanaliz)
62. The American Psychiatric Association Practice Guideline for the Treatment of Patients With Borderline Personality Disorder. / American Psychiatric Association Publishing. 2025 c:90 ISBN:9780890427095
63. Science Over Stigma: Education and Advocacy for Mental Health Деніел Б. Морхед / American Psychiatric Association Publishing. 2021 c:216 ISBN: 9781615373079
64. The SCID-D Interview: Dissociation Assessment in Therapy, Forensics, and Research Марлен Штайнберг / American Psychiatric Association Publishing. 2023 c:194 ISBN: 9781615373420
65. Schatzberg's Manual of Clinical Psychopharmacology Алан Ф. Шацберг, Чарльз ДеБаттіста / American Psychiatric Association Publishing. 2024 c:836. ISBN: 9781615375349
66. DSM-5-TR® Handbook of Differential Diagnosis Майкл Б. Ферст/ American Psychiatric Association Publishing. 2024 c:388. ISBN: 9781615373598
67. The American Psychiatric Association Practice Guideline for the Treatment of Patients with Eating Disorders. / American Psychiatric Association Publishing. 2023 c:114 ISBN:9780890425848
68. Laboratory Medicine in Psychiatry and Behavioral Science Сандра А. Якобсон./ American Psychiatric Association Publishing. 2023 c:750 ISBN: 9781615374502
69. Applied Epigenetics for Mental Health Professionals Кайл Ратледж, Оноріо де Едех./ American Psychiatric Association Publishing. 2024 c:192 ISBN: 9781615374137
70. Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: A Clinical Guide to Diagnosis and Treatment for Health and Mental Health Professionals Ларрі Б. Сільвер./ American Psychiatric Association Publishing. 2003 c:262 ISBN: 9781585621316
71. Understanding and Treating Adults With Attention Deficit Hyperactivity Disorder Брайан Б. Дойл./ American Psychiatric Association Publishing. 2006 c:354 ISBN: 9781585622214

Інформаційні ресурси

1. <http://www.library.gov.ua/>
2. <http://www.cochranelibrary.com/>
3. <https://www.vnmu.edu.ua/departament/departament/65>

4. library.vnmue.edu.ua
5. <https://bestpractice.bmj.com/specialties?region=gb>
6. <https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate>
7. <https://www.uptodate.com/contents/society-guideline-links-health-concerns-following-a-disaster?fbclid=IwAR104iWv9FnzXCyaqS3g8gfJLmTKq3r9MYhqggKGX8N0AT4HKHBZAFU2RMc>
8. <https://dntb.gov.ua/bentham-science?fbclid=IwAR1hkDxkFfatZVbtHfDMCwy1Hdv00XINCiCuOlhTbvJQefgijbs8zeUQUQ>
9. <https://oersi.org>
10. <https://www.cambridge.org/core/browse-subjects>
11. <https://medic-ally.de/uk/>